

ฐานะการลงทุนระหว่างประเทศของไทย: สินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินของประเทศ

นางสาวเกศสรินทร์ ต้นสุวรรณรัตน์
เศรษฐกร ทีมวิเคราะห์ข้อมูลการชำระเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ใกล้สิ้นปีแล้ว หลายๆ ท่านอาจจะกำลังจัดทำหรือนึกถึงงบดุล (Balance Sheet) ของบริษัท ห้างร้าน รวมไปถึงงบดุลส่วนตัว ซึ่งบอกว่าตอนนี้เรามีสินทรัพย์รวม หนี้สินรวมอยู่เท่าไร และเมื่อหักลบกลบกันได้ผลสุทธิแล้วส่วนไหนมากกว่ากัน สำหรับของประเทศไทยเองเราก็มีบัญชีที่แสดงฐานะสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่เกิดจากการลงทุนระหว่างไทยกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลกเช่นกัน มีชื่อว่าบัญชีฐานะการลงทุนระหว่างประเทศ (International Investment Position: IIP)

บัญชีฐานะการลงทุนระหว่างประเทศนี้อาจจะไม่เหมือนกับงบดุลของบริษัททีเดียว เพราะสินทรัพย์ในบัญชีนี้นับเฉพาะสินทรัพย์ “ทางการเงิน” ที่ไทยเรา “มีสิทธิเรียกร้องจากประเทศอื่นๆ” ซึ่งรวมถึงเงินสำรองระหว่างประเทศของไทยด้วย ในด้านหนี้สินก็นับเฉพาะหนี้สิน “ทางการเงิน” ที่ไทย “มีต่อประเทศอื่นๆ” เช่นกัน ดังนั้น เมื่อนำสินทรัพย์เป็นตัวตั้งและลบด้วยหนี้สินแล้ว หากได้ผลสุทธิเป็นบวกจะหมายถึงไทยมีฐานะเป็นผู้ลงทุนสุทธิ (Net Creditor) ในโลก คือ ไทยมีสิทธิเรียกร้องทางการเงินมากกว่าภาระที่มีต่อต่างชาติ แต่หากได้ผลสุทธิเป็นลบจะแสดงฐานะว่าไทยเป็นผู้รับการลงทุนสุทธิ (Net Debtor) ในโลก คือ ไทยมีภาระทางการเงินต่อประเทศอื่นๆ มากกว่าที่เรามีสิทธิเรียกร้องจากชาติอื่น ทั้งนี้ทั้งนั้น คงไม่มีคำตอบตายตัวว่าแบบใดดีกว่ากัน เพราะการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของประเทศนั้นต้องพิจารณาควบคู่กับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระดับการพัฒนาของประเทศด้วย

สำหรับบัญชี ของไทย ได้มีการจัดทำขึ้นตามมาตรฐานสากลเป็นครั้งแรกในปี 2545 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้อำนาจนิยามและวิธีการจัดทำของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งในครั้งนั้นได้สำรวจฐานะทางการเงินของไทยย้อนหลังไปถึงปี 2543 อีกด้วย หลังจากนั้นก็ได้จัดทำบัญชี ของไทยเป็นประจำทุกๆ ปี และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของแบงก์ชาติ โดยล่าสุดเป็นบัญชี ของปี 2551 ซึ่งเพิ่งเผยแพร่ไปเมื่อปลายเดือนกันยายนที่ผ่านมาเอง

ข้อมูลฐานะการลงทุนของไทยที่สำรวจล่าสุดแสดงให้เห็นว่า ฐานะการลงทุนระหว่างประเทศของไทยปรับเปลี่ยนไปจากช่วงก่อนหน้านี้นี้มาก โดยปรับเข้าสู่สมดุลมากขึ้น (สินทรัพย์ใกล้เคียงกับหนี้สิน) ต่างจากในอดีตที่ไทยเคยมีสินทรัพย์น้อยแต่มีหนี้สินมาก หรือเป็นผู้รับการลงทุนสุทธิมหาศาลจากประเทศอื่นๆ (ประมาณ 50-60 พันล้านดอลลาร์ สรอ.) ทั้งในรูปเงินกู้ยืมและที่ให้ต่างชาติมาลงทุนโดยตรง มาถือหุ้นส่วนของธุรกิจไทย เป็นต้น

ในอดีตประเทศไทยเป็นประเทศที่รับการลงทุนสุทธิจากต่างชาติมาโดยตลอด เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ไป โดยในด้านสินทรัพย์ของไทยนั้นไม่มีมาก เงินลงทุนของไทยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเงินลงทุนของภาครัฐผ่านการเพิ่มขึ้นของเงินสำรองระหว่างประเทศ (คิดเป็นร้อยละ 64 ของสินทรัพย์รวม)

ในขณะที่เงินลงทุนของภาคเอกชนไทยในต่างประเทศ ทั้งเงินลงทุนโดยตรงและในหลักทรัพย์นั้นต้องยอมรับว่ามีไม่มากนัก สำหรับ**ด้านหนี้สิน** เนื่องจากที่ผ่านมาไทยต้องพึ่งพิงทั้งเงินทุนและเทคโนโลยีในการผลิตจากต่างชาติ จึงต้องร่วมทุนกับต่างชาติ เราจึงมีหนี้สินระหว่างประเทศสูง โดยร้อยละ 50 ของหนี้สินรวมของไทยอยู่ในรูปเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (Foreign Direct Investment: FDI) และเงินกู้ของภาคธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร

สำหรับในช่วงหลัง สินทรัพย์ทางการเงินของไทยได้ปรับเพิ่มขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จากเงินสำรองระหว่างประเทศของไทย (International Reserve) ที่พอกพูนขึ้นมากในระยะหลัง โดยอยู่ที่ 135.3 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ ณ สิ้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมา เทียบกับช่วงวิกฤตปี 2540 ที่มีเพียง 26.0 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ เท่านั้น นอกจากนี้ สินทรัพย์ของไทยยังเพิ่มขึ้นจากการที่คนไทยนำเงินไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Direct Investment) และในหลักทรัพย์ต่างประเทศ (Portfolio Investment) เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หลังจากมีการผ่อนคลายมาตรการเงินทุนเคลื่อนย้ายขาออกอย่างเป็นลำดับที่ผ่านมา (ในปี 2543 และ 2550) ในขณะที่หนี้สินของไทยได้ปรับลดลงจากการที่นักลงทุนต่างชาติถอนการลงทุนในหลักทรัพย์ไทยเพื่อนำเงินกลับไปเสริมสภาพคล่องของตนในช่วงวิกฤตทางการเงินที่ผ่านมา รวมถึงการลดลงของราคาหุ้นที่นักลงทุนต่างชาติถือครองตามการปรับลดของดัชนีตลาดหลักทรัพย์ไทย (SET Index) ในช่วงปลายปีที่แล้ว

การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์และการลดลงของหนี้สินดังที่กล่าวมา ได้ส่งผลให้ฐานะการลงทุนระหว่างประเทศของไทย ณ สิ้นปี 2551 เป็นผู้รับการลงทุนสุทธิต่ำสุดเป็นประวัติการณ์ อยู่ที่ 13.9 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ โดยปรับลดลงจาก 56.1 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ ณ สิ้นปี 2550 และจากค่าเฉลี่ยในอดีต (2543-2550) ซึ่งอยู่ที่ 55.3 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ และในอนาคตไทยอาจปรับฐานะเป็นผู้ลงทุนสุทธิ หากภาครัฐและเอกชนไทยขยายการลงทุนในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม แม้ฐานะการลงทุนระหว่างประเทศของไทยจะปรับดีขึ้นในภาพรวม แต่ในด้านโครงสร้างของการลงทุนทั้งลักษณะของผู้ลงทุนและประเภทของตราสารยังคงเป็นส่วนที่ต้องวิเคราะห์และติดตามต่อไป เนื่องจากภาพรวมที่ดีขึ้นนั้นยังมีได้มีภาคเอกชนเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักสักทีเดียว

**บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคลจึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย
เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับประจำวันอังคารที่ 17 พฤศจิกายน 2552**